

ע"פ 3770/24 - מדינת ישראל נ' נור מחאמיד

בית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים פלייליים
ע"פ 3770/24

לפני:
כבוד השופט ע' גרוסקופף
כבוד השופט א' שטיין
כבוד השופטת ג' כנפי-שטייניץ

המערערת: מדינת ישראל
נגד

המשיב: נור מחאמיד

ערעור על גזר הדין שניתן על ידי בית המשפט
המחוזי חיפה (השופט ד' פיש) ביום
19.3.2024 בת"פ 64147-07-23

תאריך הישיבה: י"א בסיון התשפ"ד (17.6.2024)
בשם המערערת: עו"ד שירי טל; עו"ד אליהו עטר
בשם המשיב:

פסק-דין
השופט א' שטיין:

הערעור

1. לפנינו ערעור המדינה על קולת העונש שהושת על המשיב על ידי בית המשפט המחוזי חיפה (השופט ד' פיש) בגזר הדין שניתן ביום 19.3.2024 בת"פ 64147-07-23 בעקבות הרשעת המשיב - על יסוד הודאתו אשר נמסרה במסגרת הסדר טיעון, שלא כלל הסכמה לגבי העונש - בעבירות הבאות: סיוע לסחיטה באיומים, עבירה לפי סעיף 428 לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: החוק), בצירוף סעיפים 29 ו-31 לחוק; התפרצות בכוונה לבצע פשע וגניבה, ריבוי עבירות לפי סעיף 406(ב) לחוק, בצירוף סעיף 29 לחוק; היזק בזדון, ריבוי עבירות לפי סעיף 452 לחוק, בצירוף סעיף 29 לחוק; החזקת מכשירי פריצה, עבירה לפי סעיף 409 לחוק, בצירוף סעיף 29 לחוק; והפרעה לשוטר בשעת

מילוי תפקידו, עבירה לפי סעיף 275 לחוק.

2. בגין מעשי עבירה כאמור, השית בית המשפט המחוזי על המשיב מאסר בפועל לתקופה של 16 חודשים, לצד עונשים נלווים אשר כוללים מאסר על תנאי ופיצוי לאחד מנפגעי העבירה.

3. הערעור שלפנינו מופנה נגד עונש המאסר בלבד. המדינה מבקשת מאתנו שנחמיר עונש זה באופן משמעותי - החמרה שתהלום את חומרת העבירות שביצע המשיב ותשדר מֶסָר מרתיע לעבריינים אשר שולחים את ידם בגביית דמי חסות ("פרוטקשן").

העובדות

4. בסוף חודש דצמבר 2022, בעליה ומנהלה של חברה שעוסקת בניהול והחזקת מבנים, בין היתר ב"בית אמיר" - בניין משרדים בחיפה - (להלן, בהתאמה: המנהל, החברה ו-הבניין), קיבל פנייה טלפונית המסווגת בעולם התחתון כ"הצעה שלא ניתן לסרב לה". הפונה, שהיה אחד ממפעיליו של המשיב דכאן, הציע למנהל "שמירה" שתבטיח "שקט" לו, לחברה ולכלל דיירי הבניין. זאת, תמורת דמי-חסות - אשר כונו "שירותי שמירה" - בסך של 3,000 ש"ח לחודש. הצעה זו ניתנה אחרי ששומר הבניין שמע וקיבל מאותו מפעיל - אשר פעל יחד עם שותף (להלן, יחדיו: הסוחטים) - הצעה לעזוב את מקום עבודתו בבניין ולא לחזור אליו - שגם היא היתה בגדר "הצעה שאסור לסרב לה".

5. כפועל יוצא מהאיום שהושמע באוזניו, המנהל קיבל את ההצעה ושילם לסוחטים דמי חסות בחודשים פברואר, מרץ ואפריל 2023.

6. לימים התברר שדמי חסות בסך של 3,000 ש"ח בחודש נגבו במסגרת "מבצע היכרות" וכללו בתוכה, מבחינת הסוחטים, הנחה משמעותית. בתחילת חודש יוני 2023, הודיע אחד הסוחטים למנהל כי מעתה יהא עליו לשלם בעבור "שירותי השמירה" סך של 5,000 ש"ח לחודש. במענה לפנייה זו, הודיע המנהל לסוחט כי לא ישלם לו ולשותפו יותר מ-3,000 ש"ח לחודש.

7. בעקבות סירוב זה, הפעילו הסוחטים את המשיב ושותף נוסף כזרועם הארוכה להצלחתה של מזימת הסחיטה באיומים. הסוחטים סיכמו עם המשיב ושותפו כי שני אלה (להלן, יחדיו: המבצעים) יפרצו למשרדי הבניין בשעות לילה, יעשו בהם הרס וחורבן ויגנבו מהם דברים יקרי ערך שונים - זאת, תמורת תשלום שהסוחטים שילמו למבצעים. הדבר נעשה על-מנת לשכנע את המנהל ואת דיירי הבניין בנחיצות "השמירה" וכן בכך שדמי החסות - שכונו "דמי שמירה" - בסך של 5,000 ש"ח לחודש הם מחיר משתלם.

8. המבצעים פעלו כמוסכם. הם פרצו לבניין בשלוש הזדמנויות שונות: בלילה שבין 10.6.2023 ל-11.6.2023; בלילה שבין 14.6.2023 ל-15.6.2023; ובלילה שבין 18.6.2023 ל-19.6.2023. כדי

לבצע את מעשי הפריצה, השניים הגיעו לבניין כשהם רכובים על קטנוע, חובשים קסדות ומצוידים בפטיש. המבצעים נכנסו לבניין ללא רשות, פרצו למשרדים השונים - 20 במספר - אחרי ששברו את דלתות הכניסה, זרו במשרדים אלו הרס וחורבן וגנבו מהם ציוד יקר ערך וכן 500 ש"ח במזומנים אשר הושארו באחד המשרדים. כל זה נעשה על ידי המבצעים במטרה להטיל אימה על המנהל ולגרום לו לשלם לסוחטים דמי חסות בסך של 5,000 ש"ח לחודש במסווה של תשלום עבור "שירותי שמירה". המבצעים יצאו למבצע נוסף בבניין ובמשרדים - רביעי במספר, המכוון אל אותה תכלית - בלילה שבין 24.6.2023 ל-25.6.2023, כשהם רכובים על קטנוע, חובשים קסדות, עוטים כפפות, ומצוידים בפטיש ובגרזן. הם ניפצו את דלתות הזכוכית של הכניסה לבניין, ובשלב זה שוטרים, שנכחו בסביבה, הזדהו בפניהם כשוטרים והורו להם לעצור. השניים לא נשמעו להוראות השוטרים וניסו להימלט מהמקום. לבסוף, הם נתפסו על ידי השוטרים אחרי מרדף שכלל ירי אזהרה באוויר.

9. המשיב הודה, כאמור, בעובדות אלו והורשע על בסיסן בעבירות שמנית לעיל.

גזר הדין קמא

10. כאמור, בעקבות הרשעה זו, השית בית המשפט המחוזי על המשיב עונשים שכוללים 16 חודשי מאסר לריצוי בפועל. עונש זה הושת על המשיב בהתחשב בגילו הצעיר (21), היותו נטול עבר פלילי והעובדה שהלה בחר לסיים את המשפט לפני שמיעת הראיות. תסקיר שירות המבחן שהוגש בעניינו של המשיב היה שלילי בהיבט של רמת הסיכון אשר נשקף ממנו לחברה, אשר הוערכה כגבוהה. בתסקיר זה צוין כי המשיב בא מרקע סוציו-אקונומי קשה. כמו כן, צוין כי הוא בעל דפוסי אישיות מכשילים. שירות המבחן לא בא אפוא בהמלצה שיקומית ביחס למשיב.

11. בית המשפט המחוזי השית על המשיב עונש מאסר כאמור אחרי שקבע מתחם ענישה אשר נע בין 12 לבין 36 חודשי מאסר בכלא. בקבעו מתחם זה, דחה בית המשפט את עמדת המדינה באשר למתחם הענישה הנכון, שלדידה נע בין 3 ל-5 שנות מאסר לריצוי בפועל.

טענות הצדדים

12. לטענת המדינה, עונש המאסר שהושת על המשיב סוטה לקולא, במידה קיצונית, ממדיניות הענישה אשר נקוטה בידינו ביחס לעבירות של סחיטה באיומים - ובפרט, ביחס לסחיטה באיומים אשר מתבצעת במתכונת של גביית דמי-חסות ("פרוטקשן"). המדינה מוסיפה וטוענת כי עסקינן במכת מדינה של ממש ובדפוס עברייני אשר מתאפיין בקלות היחסית בה ניתן לבצע את עבירות ה"פרוטקשן", וכן בקושי למנוע את ביצוען, לחשוף את זהות מבצעייהן ולמצות עמם את הדין. קושי זה נובע, בין היתר, מהשתיקה שהעברייני כופה על קורבנותיו באמצעות איומים לפגוע בהם, ברכושם וביקריהם. המדינה

סבורה כי שיקולים אלו מובילים למסקנה ברורה: עלינו להחמיר את עונש המאסר שהושת של המשיב באופן משמעותי ביותר - זאת, משיקולי הלימה והרתעת הרבים כאחד, וכן כדי להגן על החברה על ידי הרחקת העבריינים המסוכנים ממרחב המחיה של אזרחים שלווים לתקופה ממושכת.

13. מנגד, המשיב טוען כי אין כל סיבה שנתערב בעונש שהושת עליו על ידי בית המשפט המחוזי בהתחשב במכלול נסיבותיו של המקרה, אשר פורטו בגזר הדין קמא, וכן בשל היותו בעל צרכים מיוחדים. המשיב מוסיף וטוען כי עשה את אשר עשה תמורת 5,000 ש"ח בלבד, אשר הובטחו לו על ידי הסוחטים, על רקע העוני שבו הוא נתון. המשיב מבקש אפוא מאתנו כי נדחה את ערעור המדינה.

דיון והכרעה

14. פשיטא הוא, כי דין הערעור להתקבל.

15. המשיב ביצע סדרה של עבירות חמורות בפועלו כזרועם הארוכה של הסוחטים במטרה להבטיח גביית דמי-חסות. עסקינן בעבירות "פרוטקשן" שהינן מכת מדינה, קלות לביצוע וקשות לגילוי ולמניעה (ראו והשוו: ע"פ 3184/24 מדינת ישראל נ' מלאק (29.5.2024) (להלן: עניין מלאק)). לצד מעשי העבירה הרבים אשר בוצעו על ידי המשיב על-מנת להראות לקורבנות הסחיטה - החברה, המנהל ודיירי הבניין - כי איומי הסוחטים אינם בגדר מילים ריקות, המשיב נמלט משוטרים שרדפו אחריו ועל ידי כך הפריע להם למלא את תפקידם.

16. העונש המרבי הקבוע בגין סיוע לסחיטה באיומים, כאמור בסעיף 428 רישא לחוק, בצירוף סעיף 32 לחוק, עומד על 3.5 שנות מאסר. העונש המרבי שמוטל בגין התפרצות למקום במטרה לבצע בו גניבה או פשע הוא 7 שנות מאסר, כאמור בסעיף 406(ב) לחוק. בהינתן ריבוי עבירות כאלה, עונשו של המשיב ראוי להחמרה משמעותית. כאשר אני מוסיף לכל אלו את ריבוי העבירות של היזק לרכוש בזדון, לצד החזקת מכשירי פריצה והפרעה לשוטר בשעת מילוי תפקידו - עבירות שגם בהן נמצא המשיב אשם - אין לי אלא לקבוע כי עסקינן במסכת של מעשים פליליים בעלי חומרה יתרה ובעבריינים המהווה סכנה לחברה. בהקשר זה אשוב ואציין כי העונש המרבי שנקבע על ידי המחוקק לצדה של עבירה פלילית "איננו בא לסמן רק את גבולה העליון של סמכות הענישה הנתונה בידי בתי המשפט. מדובר בעמדתו הערכית של המחוקק ביחס לחומרת העבירה, ועלינו לקיים את דברו" (ראו: ע"פ 3124/18 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 16 לפסק דיני (14.8.2019); כמו כן ראו: ע"פ 4124/21 מדינת ישראל נ' רימוני, פסקה 12 (1.6.2022)).

17. בשים לב לכל אלה, סבורני כי בגזר הדין קמא נפלה שגגה וכי יש מי שיסיק ממנו כי פשע משתלם. ברי הוא כי גזר דין זה דורש תיקון ממשי לחומרא. בטרם אציע לחבריי את התיקון הדרוש, ברצוני להעיר שתי הערות:

· מתחם הענישה של 3 עד 5 שנות מאסר לריצוי בפועל, לו טענה המדינה, היה נכון. בית משפט

קמא טעה בקבעו מתחם ענישה אחר, אשר הקל עם המשיב. בנקודת הזמן הנוכחית, מתחם הענישה לו טענה המדינה טעון עדכון לנוכח ההחמרה המנדטורית בענישה שקבע המחוקק בחוק העונשין (תיקון מס' 146 והוראת שעה), התשפ"ג-2023 (ס"ח 646), שאינה חלה בעניינו.

• במהלך הדיון בערעור זה, הובאו לידיעתנו עונשי המאסר שהוטלו, בהליך נפרד ולצד עונשים נלווים, על הסוחט הראשי (42 חודשים), על יד ימינו (32 חודשים), ועל שותפו של המשיב, שכמו המשיב פעל כשכיר חרב של הסוחטים (28 חודשים, וכן מאסר קצר נוסף בגין עבירת סמים) (ראו: ת"פ (מחוזי חיפה) 64240-07-23 מדינת ישראל נ' רביעה (6.5.2024)). לא מצאתי לנכון לדלות מגזר דין זה את אמות המידה לקביעת עונשו של המשיב - מה גם שהמדינה מסרה לנו כי היא מתכננת לערער עליו.

18. אילו הייתי גוזר את עונשו של המשיב מלכתחילה, הייתי משית עליו, ללא היסוס, 4 שנות מאסר בפועל (באמצע המתחם לו טענה במדינה), לצד מאסר על תנאי ופיצוי לנפגעי העבירה. ברם, לאור הנסיבות לקולא, לרבות צרכיו המיוחדים של המשיב, ובהתחשב בכלל בדבר אי-מיצוי הדין ובציפיית המשיב לשחרור קרוב מן הכלא (ראו: עניין מלאק, פסקאות 19-20), אציע לחבריי להשית על המשיב מאסר בפועל, בתחתית המתחם לו טענה המדינה, לתקופה של 36 חודשים, חלף תקופת מאסרו שקבע בית המשפט המחוזי. שאר רכיבי העונש יישארו בעינם.

ש ו פ ט

השופט ע' גרוסקופף:

אני מסכים.

ש ו פ ט

השופטת ג' כנפי-שטייניץ:

אני מסכימה.

ש ו פ ט ת

עמוד 5

הוחלט כאמור בפסק דינו של השופט א' שטיין.

ניתן היום, י"ד בסיון התשפ"ד (20.6.2024).

שופטת

שופט

שופט
